

Předložená bakalářská práce je prezentací vlastního výzkumu na ťuhýkovi obecném doplněnou v úvodu krátkou rešerší na téma antipredační chování se zvláštním důrazem na mobbing. Tato práce je součástí rozsáhlejšího a stále se rozmáhajícího projektu, který popisuje rozmanité aspekty aktivního antipredačního chování v kontextu kognitivní etologie, používajíc ťuhýka obecného coby modelový druh.

Bakalářská práce má celkem 21 stran textu a je založena na 30 literárních pramenech.

Cílem práce bylo za pomoci detailní analýzy chování prozkoumat vliv aktuálního rizika predace na intenzitu aktivního antipredačního chování (mobbingu) ťuhýka obecného. Testování ptáci byli konfrontováni s atrapou sojky (jednoho z hlavních predátorů hnízd ťuhýků) v třech různých vzdálenostech od hnízda.

Práce je obvykle členěna (Úvod, Materiál a metodika, Výsledky, Diskuse, Závěr a Literatura) a jednotlivé kapitoly jsou svým obsahem vyvážené. Práce je psána precizně a seznamuje čtenáře se všemi potřebnými detaily metodiky, způsoby statistického hodnocení i hlavními hypotézami.

Celkově se jedná o kompaktní a zdařilou studii, která plně dosahuje vytýčených cílů.

K práci mám následující komentáře, dotazy a připomínky:

Nejdříve bych chtěl autorce poděkovat za stručnost, s níž svou práci podala. Forma práce na mě působila v podstatě jako forma manuskriptu vědeckého článku, což je samozřejmě vítaný přístup, obzvláště u bakalářské práce a hlavně díky tomu nenarostla do neúnosných rozměrů.

- Popis úvodu této práce jako krátké rešerše, jež jsem užil na začátku tohoto posudku, rozhodně není přesný. Úvod formou přesněji vyhovuje úvodu vědeckého článku. Cílem takového úvodu je především odůvodnit výzkum, který stál za touto prací a seznámit čtenáře s klíčovými pracemi. V tomto ohledu si myslím, že by bylo možné pojmout jej trochu lépe. Autorka v části definuje a vysvětluje základní termíny a popisuje různé aspekty antipredačního chování a v části cituje studie klíčové pro vznik její práce, řešící podobné téma. Jsem si vědom, že vzhledem k malému počtu relevantních studií, by pouhý jejich rozbor vydal jen na poměrně malý odstavec, proto bych volil spíše více rešeršní podobu úvodu. V tom případě bych ovšem uvítal obšírnější popis dané problematiky, protože ve stávající podobě působí dost útržkovitě, spíše jako sestava termínů z encyklopedie. Například bych uvítal zasazení mobbingu do kontextu ostatních antipredačních strategií (pasivních, např. krypte), které jsou obecně dost pomíjeny v podobném typu prací a domnívám se, že i jednotlivé faktory ovlivňující intenzitu mobbing by si zasloužily obšírnější popis.
- Dále bych měl konkrétní výtku k používání literatury. Poměrně často se v práci vyskytují citace odkazující na diplomové práce Martina Strnada a Michala Němce (spadající do stejného výzkumného projektu), což je pochopitelné vzhledem k podobnosti zájmu, nicméně v úvodu bych se takových citací vyvaroval, obzvláště v případech, kdy existují oficiálnější zdroje stejné či dokonce lepší relevance.
- Myslím, že druhá nulová hypotéza týkající se srovnání sojky s krahujcem není úplně na místě, vzhledem k tomu, že krahujec do analýz zahrnut nebyl a toto srovnání bylo jen naznačeno jedním orientačním grafem v diskuzi.
- Měl bych menší výhrady k metodice experimentu. To, že pokus začal po přiblížení prvního reagujícího ptáka a pokud se tak do dvaceti minut nestalo pokus byl ukončen, může silně ovlivnit data, protože tím vzniká výrazný rozdíl mezi reakcí ptáků, kteří přiletí po 19 minutách a ptáků, kteří by přiletěli až v 21 minutě po vystavení atrapy. Nebylo by lepší začít pokus v okamžiku vystavení atrapy (a třeba ho prodloužit, pro případ, že jsou rodiče vzdáleni od hnízda)? Uvědomuji si, že z praktického hlediska je

vámi zvolená varianta časově kratší, ale obávám se, že s tímto přístupem mohou být vyřazeny páry, které se jen nepohybovaly v dané době v okolí hnízda (zřejmě by jich nebylo mnoho, ale přeci jen by mohly ovlivnit výsledky). Navíc, to po jaké době se objeví nějaká reakce by měl být také jedním z důležitých parametrů popisujících míru mobbingu.

- Bylo by dobré ujasnit si terminologii etologických projevů, na první pohled není jasné co je to útočící pták, s kterým se operuje ve výsledcích (varující?, naletující?, kontaktný?).
- Kvalita ukrytí hnízda je jedním z parametrů u nějž autorka očekávala vliv na antipredační projevy rodičů, tento ovšem nebyl prokázán. Já se domnívám, že takový výsledek by nemusel nutně být způsoben nedostatečným počtem testovaných párů. Schopnost objevit hnízdo nemusí u predátora specializovaného na vyhledávání hnízd být tak silně ovlivněna jeho ukrytím. Špatně ukryté hnízdo je spíše náchylnější k vypredování náhodným kolemjdoucím, který hnízda aktivně nehledá. Neviděl bych tedy žádnou velkou záhadu v tom že, míra predace mezi dobře a špatně ukrytými hnízdy je srovnatelná. Nicméně je logické, že špatně ukrytá hnízda budou vždy více predována, jen by ten rozdíl nemusel být tak výrazný, jak bychom třeba čekali. V citované práci Vladimíra Remeše je obdobné přežívání dobře a špatně ukrytých hnízd pěnice černohlavé vysvětleno zvýšeným mobbingem ze strany rodičů špatně ukrytých potomků. Nicméně si nemyslím, že drobné druhy pěvců typu pěnice jsou schopny aktivně odradit specializovaného hnízdního predátora (řekněme straku, sojku) od predace. Tato práce by mohla být jedním z argumentů podporující mou teorii. I když si uvědomuji, že ťuhák je přeci jen tvor vybavený větším know-how na odstrašování predátora, domnívám se, že ani u něj by nemusela kvalita ukrytí hnízda nutně vést ke změně v antipredačních projevech rodičů.

Navzdory zmíněným výtkám bych chtěl konstatovat, že předloženou práci Anny Falkenauerové považuji za pečlivě vypracovanou studii, která plně dosahuje vytčených cílů a plně odpovídá kritériím kladeným na bakalářskou práci na katedře zoologie PřF JČU. Doporučuji ji proto k obhajobě i ke kladnému hodnocení (navrhuji hodnotit stupněm výborně, s přihlédnutím ke způsobu obhajoby).

V Českých Budějovicích

30.5.2008

Petr Veselý

